

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2025. október 15.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal** kell javítani az alábbiak szerint.

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

- ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontveszteség érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

- ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

- ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámu megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek és az Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek és az Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek és az Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot. A korszakokat határoló – **kötőjellel összekapcsolt** – évszámok egy időbeli elemnek számítanak.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli vagy a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az **általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1)** 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni az ún. **általános (K1)** és a **konkrét (K2) történelmi fogalmakat**. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszéknél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszlemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszlem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszéknél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tény, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tény, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
--

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tény, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. *✓F1* ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; *✓✓F1* ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; *✓F1* és *✓F1* külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni a történelmi gondolkodás és történelmi ismeretekre adott részpontokat (pl. *✓E1*).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Hun Birodalom (Összesen 4 pont.)

a) (Kr. u.) 5. / V. (század) (0,5 pont)

b) Attilának állandó palotája volt. *(A palotára utaló válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

c) Attila sokkal egyszerűbb / puritánabb módon élt / viselkedett. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

d) 2. (0,5 pont)

e) 2. (0,5 pont)

f) Konstantinápoly / Bizánc (0,5 pont)

2. Középkori szerzetesség (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

a)

Szerzetesrend neve	Forrás betűjele	
bencések	E	
ferencesek	B	C
pálosok	A	

(Az egy sorban lévő válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)

b) cölibátus / szüzesség / tisztaság / nőtlenség *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) kolduló / prédikáló (rend) *(Elfogadható még: mendikánsok / mendikáns rend.)*

d) mezőgazdasági munka / aratás / földművelés *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

e) kódexmásolás / kódexírás / könyvmásolás *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

3. I. Lajos külpolitikája (Összesen 4 pont.)

Állítások	Ország / terület
a) I. Lajos magát tekintette az ország / terület uralkodójának öccse halála után, megszerzésére több hadjáratot is vezetett.	Nápoly(i Királyság)
b) Apja által kötött egyezmény értelmében vált I. Lajos ennek az országnak / területnek az uralkodójává is.	Lengyel Királyság / Lengyelország
c) Eredetileg keleti szláv fejedelemség, amelyre I. Lajos két országa is igényt formált.	Halics
d) I. Lajos ide indított hadjáratai vezethettek a nagy pestisjárvány magyarországi megjelenéséhez.	Nápoly(i Királyság)
e) Ezt a délszláv országot / területet az ott elterjedt eretnekségre hivatkozva hódoltatta I. Lajos, ezt a törekvést szolgálhatta a pécsi egyetem megalapítása is.	Bosznia
f) Már apja is hódoltatni akarta ezt az országot / területet, de a Déli-Kárpátokban vereséget szenvedett, I. Lajos azonban már sikerrel járt.	Havasalföld(i Fejedelemség)

(Elemenként 0,5 pont.)

g) Megkönnyítette az oszmán / török hódítást. / Megnehezítette az összefogást az oszmánok / törökök ellen. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

4. Kora újkori világkereskedelem (Feladatrészenként 1 pont.)

a) 4. Rabszolgakereskedelem zajlott. / Munkaerőhiány volt. / Az őslakosság körében jelentős volt a népességcsökkenés.

b) 5. Nemesfémeket szállítottak (Európába).

c) 2. Kontinentális munkamegosztás alakult ki. / Ezen az útvonalon látták el élelmiszerekkel Nyugat-Európát. / Itt szállították az iparcikket Kelet- és Közép-Európába.

d) 3. Az Atlanti-óceán lett a világkereskedelem központja. / Afrika megkerülésével új útvonal alakult ki Ázsia felé. / A portugálok új útvonalat fedeztek fel. / Az Oszmán Birodalom terjeszkedése.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók. 0,5 pont nem adható.)

5. Zrínyi Miklós (Összesen 4 pont.)

a) törököket / török hódítást / török hódoltságot (0,5 pont)

b) zsoldos / zsoldosok / zsoldoshadsereg / zsoldossereg / reguláris (hadsereg) (0,5 pont)

c) állandóan bevethetők / képzett / gyakorlott /motivált *(Bármely két válasz, más megfogalmazásban is elfogadható.)* (Elemenként 0,5 pont, összesen 1 pont.)

(A válaszok fordított sorrendben és más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

d) Az adók megemelésétől féltek. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

e) Nemzeti hadsereg jött volna létre. / Az udvartól független / önálló hadsereg jött volna létre. / Alapot teremtett volna egy Habsburg-ellenes felkeléshez. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

6. Egyesült Államok (Összesen 3 pont.)

a) Republikánus (Párt) (0,5 pont)

b) (A republikánusok értelmezése szerint) az Alkotmány tiltja a rabszolgaságot. / a rabszolgaság sérti a jogegyenlőséget. / Az alkotmányos / emberi jogokat kiterjesztették a feketékre is. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

c) Lincoln (0,5 pont)

d) Az Unióban / Északon is voltak rabszolgatartó államok. / Csak a Konföderáció / Dél (megszállt) területein szabadította fel a rabszolgákat. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

7. Gazdasági kiegészítés (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Gazdasági példák	Sorszám
a) a Romániából behozott áruból származó vámbevétel	2.
b) az Osztrák–Magyar Bank (a Monarchia jegybankja) hivatalnokainak fizetése	2.
c) új ágyúk vásárlása a császári és királyi hadsereg számára	1.
d) a Fiume–Budapest vasútvonal építésének költsége	3.
e) a Monarchia berlini követségén tartott fogadás költsége	1.
f) a magyar királyi honvédtisztképző iskola épületének korszerűsítése	3.

8. Nemzetiszocializmus (Összesen 4 pont.)**a)** 3. (0,5 pont)**b)** gazdasági világválság / világgazdasági válság (0,5 pont)**c)** A szabadság ígérete hamis, mert diktatúrát építettek ki. / A szabadság ígérete hamis, mert korlátozták a szabadságjogokat. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)**d)** Sok gyermek van a családban. / A nő sok gyermeket szül. / Családanyai szerepben képzelet el a nőket. / Árja család. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)**e)** katonai / nemzetiszocialista nevelésre / a náci ifjúsági szervezetekre (Elfogadható még: Volksbund, Hitlerjugend.) *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (0,5 pont)**f)** 2. (0,5 pont)**9. Magyarország az első világháború után (komplex tesztfeladat.) (Összesen 8 pont.)**

Állítások	Betűjelek	
a) A kép a nemzeti önrendelkezés megvalósulását mutatja be.	A	
b) A Rongyos Gárda 1921-es tevékenysége hozzájárult a képen látható politikai siker megvalósulásához.	A	
c) A képen az ellenforradalmat végrehajtó alakok jelennek meg.	B	
d) A kép utal a nyugati hatalmak beavatkozására.	C	D
e) A kép a területvesztésre adott magyar válasz következményét mutatja be.	A	C
f) A kép utal az osztályharc elméletére.	E	F

(Elemenként 0,5 pont.)

g)

	egyik típus	másik típus
a politikai indíttatású erőszakhullám megnevezése	vörösteror	fehérterror / fehér különítményes megtorlások
az erőszakos cselekedeteket közvetlenül, gyakran a helyszínen irányító vezető	Szamuely Tibor	Prónay Pál

(A táblázat két oszlopa felcserélhető.) (Elemenként 0,5 pont.)**h)** antant (Elfogadható még: Szövetséges és Társult Hatalmak.) (0,5 pont)**i)**

1.	2.	3.
E	B	A

(1 pont)

10. A hidegháború (Összesen 4 pont.)**a)** 1. (0,5 pont)**b)** 2. (0,5 pont)**c)** (nyugat-)berlini blokádot / berlini válságot / légi híd (létesítését Nyugat-Berlin ellátására) *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (0,5 pont)**d)** NSZK / Német(országi) Szövetségi Köztársaság / Nyugat-Németország (Elfogadható még: Nyugat-Berlin.) (0,5 pont)**e)** Megakadályozza az emberek tömeges elvándorlását (Kelet-Berlinből / NDK-ból Nyugat-Berlinbe / nyugatra). A fal fizikailag / politikailag is elválasztotta a szocialista Kelet-

Németországot / keleti tömböt a demokratikus / szabad / kapitalista Nyugat-Németországtól / nyugattól.) (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

f) (Nyugat-)Berlin a szovjet megszállási övezetben / az NDK területén fekszik. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

11. A Kádár-korszak gazdaságpolitikája (Összesen 4 pont.)

Állítás	Betűjel(ek)	
a) Az egyéni érdek is szerepet játszott a gazdaság működésében.	B	D
b) A munkavégzés sokszor nem volt hatékony.	B	C
c) A kollektivizálás során engedményt is tettek.	B	
d) Nem volt jellemző az autonómia a gazdaság működtetésében.	A	

(Az a) és a b) feladatrészben a betűjelek fordított sorrendben is elfogadhatók.) (Elemenként 0,5 pont.)

e) Nem alkalmazkodott megfelelően a kereslethez. / Rugalmatlan volt. / Hiánygazdaság alakult ki. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont.)

12. A romániai magyarság a második világháború után (Összesen 4 pont.)

a) Sütő András (0,5 pont)

b) Márton Áron (0,5 pont)

c) Tőkés László (0,5 pont)

d) fekete március (0,5 pont)

e)

1.	2.	3.
B	C	A

(1 pont)

f) Nem etnikai konfliktus volt. / A különböző etnikumok közösen léptek fel (a rendszer ellen). / A diktatúra ellen irányult. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont.)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A pénz megjelenése

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a pénz megjelenését és korai formáit, valamint az állami újraelosztást mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Utal rá, hogy a pénz az ókorban alakult ki, továbbá utal a téma valamely térbeli elemére (pl. Egyiptom, Mezopotámia, Babilon, Athén, Perzsa Birodalom).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. pénz, újraelosztás / templomgazdaság, árupénz, kereskedelem.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti, hogy a képen látható kereskedők árucikkeket cserélnek árucikkekre / cserekereskedelmet folytatnak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek előnye, hogy mindenki a neki szükséges dologhoz jut hozzá; hátránya, hogy meg kell találni a megfelelő áruval rendelkező és megfelelő árut igénylő partnert; nehéz az egyes árucikkek értékének összevetése; kevésbé teszi lehetővé a felhalmozást).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a kép alapján (pl. megjelentek az aranyból / a nemesfémből készült pénzek; a pénzérmén hitelesítő jel van), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nemesfém-pénzek előnye, hogy tartósak / könnyen egységekre oszthatók / egyszerűen felhalmozhatók; a pénz értékét az uralkodó / egy istenség garantálta).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy az első pénzek árupénzek voltak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. valamely értékes árucikk szolgált csereeszközzel; ez már általános értékmérő volt; nem volt feltétlenül tartós / egységekre osztható / felhalmozható; ilyen áru lehetett valamely állat / luxuscikk).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a korai folyamvölgyi civilizációkban újraelosztó gazdaság-szervezet / templomgazdaság működött, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a templom / palota begyűjtötte a terményeket / termékeket, és újraosztotta azokat; a központi raktár vészhelyzetre is tartalékolt / szervezte a külkereskedelmet).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. Francia gyarmatosítás

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az első világháború előtti francia gyarmatosítás gazdasági és politikai céljait, valamint mozgatórugóit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzít egy időbeli elemet (pl. a gyarmatosítás újabb hulláma az 1850-es években vette kezdetét / a 19. század második felében / 20. század elején történt, egybeesett a második ipari forradalommal, a nemzetállamok kialakulása után zajlott), és rögzíti a gyarmatosítás egy térbeli jellemzőjét (pl. valamennyi kontinenst elérte, a kontinensek eddig érintetlen területei is gyarmattá váltak, a britek rendelkeztek a legtöbb gyarmattal, Franciaország Afrikában / Ázsiában is rivalizált a britekkel, leginkább Afrikában gyarmatosítottak), vagy megemlíti legalább két fontos korabeli francia gyarmatot (pl. Algéria, Szenegál, Tunézia, Elefántcsontpart, Marokkó, Indokína).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. gyarmat, ipari forradalom, kapitalizmus / imperializmus, antant.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Szezei-csatorna francia kezdeményezésre épült; a britek akadályozták a csatorna megépítését; a törökök támogatására szükség volt a csatorna kivitelezéséhez), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a csatorna megépítése rendkívül költséges volt; a csödközelbe kerülő vállalkozás részvényeit végül a britek vették meg / a megépülés után a csatorna a britek kezére került; a csatorna megépítése az ázsiai gyarmatokkal való kapcsolattartás miatt volt fontos; a csatorna lerövidítette az utat Európa és Ázsia között).	0–3
	F2 Rögzíti a karikatúra egy lényegi elemét (pl. a fashodai incidens a britek sikerével zárult; a franciák a fashodai válság következtében kellemetlen / kiszolgáltatott helyzetbe kerültek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. fegyveres összecsapásra végül nem került sor; a franciáknak újra kellett gondolniuk az afrikai gyarmatosításra vonatkozó terveiket; a franciáknak nem sikerült elérni a Vörös-tengert az afrikai szárazföldön át; nem tudtak egy teljesen összefüggő észak-afrikai gyarmatbirodalmat létrehozni; a vereség felerősítette Franciaországban a gyarmatosítás lassítását célzó hangokat; a vereség után a németek elleni reváns került ismét előtérbe).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzít egyet a franciák politikai céljai közül (pl. a nagyhatalmiság garanciáját a gyarmatok megszerzésében látták; Franciaország a nyugat–kelet irányú afrikai terjeszkedésben volt érdekelt; Németország gyarmati terjeszkedését akarta megakadályozni), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hatalmi versengést az imperializmus fogalma írja le; a franciáké volt második legnagyobb gyarmatbirodalom / a franciák rendelkeztek a második legnagyobb flottával; a franciák a németektől elsenvedett	0–3

	korábbi vereség miatt a gyarmatokon kárpótolták magukat; a francia politika megosztott volt a gyarmatosítás kérdésében; a franciák egyre inkább a németekkel szembeni revánsra törekedtek; olykor értéktelen területeket is gyarmatosítottak; a konfliktusoknak szerepe volt a szövetségi rendszerek / antant kialakulásában / az első világháború kirobbanásában). E2 Rögzíti, hogy a gyarmatosítást a (második) ipari forradalom / a gazdasági fejlődés ösztönözte, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a gyarmatok piacot / nyersanyagforrást jelentettek; munkaerőt biztosítottak a gyarmatosító hatalom számára; az iparosodás biztosította a fegyveres erőt a gyarmatosításhoz; a franciák egy része a gyarmatokra vándorolt; a gyarmatosítók fejlesztették az infrastruktúrát; jelentős francia tőke áramlott a gyarmatokra; a tőkekivitel erősítette a gyarmatosítók politikai befolyását; a befektetések következménye a gyarmatok gazdasági alárendeltsége lett; a gazdasági versengés szerepet játszott a világháborús szövetségi rendszerek megteremtésében / az antant megalakulásában).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. Mária Terézia és II. József

(hosszú)

Szemponctok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó Mária Teréziának és II. Józsefnek a nemesség és a jobbágyság jogi és gazdasági helyzetét érintő intézkedéseit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti Mária Terézia (1740–1780) és II. József (1780–1790) uralkodási évszámait.	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Magyarország a Habsburg Birodalom része volt, az országgyűléseket Pozsonyban tartották, Erdélyt nem csatolták vissza Magyarországhoz, a belső vámhatár Magyarország és az örökös tartományok között húzódott).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. országgyűlés, nemes, jobbágy, rendelet.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. (felvilágosult) abszolutizmus, rendi társadalom / feudális társadalom / kiváltság, vámrendelet / kettős vámhatár, úrbéri rendelet.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti, hogy Mária Terézia esküt tett a (nemesi) kiváltságok megtartására, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. uralkodása kezdetén – az osztrák örökösödési háború miatt – szüksége volt a rendek támogatására; ezzel fenntartotta a rendek	0–3

	és az udvar között korábban létrejött kompromisszumot; megmaradt Magyarország önállósága a birodalmon belül; uralkodása első felében az országgyűléssel közösen kormányzott).	
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Mária Terézia fenntartotta a vámfizetést a belső vámhatárokon / a kettős vámhatárt; a nemesek is kötelesek voltak vámot fizetni), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a belső vámhatár fenntartása összefüggött a magyar nemesek adómentességével; a nemesek alacsony vámok mellett tudtak terményt szállítani az örökös tartományokba; a vámrendelet megerősítette a birodalmon belüli munkamegosztást).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. II. József a közterhek igazságosabb elosztására törekedett / a nemesek megadóztatását tervezte; II. József szerint a rossz adórendszer hátráltatta a gazdaság fejlődését; az adóreform előkészítése érdekében birtokösszeírást rendelt el), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez a legfontosabb nemesi kiváltság eltörlését jelentette volna; a nemesek megadóztatására végül nem került sor; ez is növelte az uralkodóval szembeni elégedetlenséget).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a felvilágosult abszolutizmus gyakorlata nem felelt meg teljesen a felvilágosodás eszméjének; a felvilágosult uralkodók fenntartották a feudális kereteket; a felvilágosult uralkodók az elmaradottság csökkentése érdekében hoztak reformokat), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Mária Terézia és II. József / a felvilágosult uralkodók nem számolták fel a rendi társadalmat / a nemesi kiváltságokat / a jobbágyságot; nem hoztak létre nyugati típusú / polgári társadalmat).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzít egy tény Mária Terézia úrbéri rendeletére vonatkozóan (pl. meghatározta a jobbágytelkek méretét / a robot mennyiségét), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel csökkentette a jobbágyok kiszolgáltatottságát / elégedetlenségét; védte az adóalapot / a jobbágytelkek után kellett adózni az államnak is; ezt megelőzően a nemesek gazdasági érdekeik miatt növelték a majorság méretét a jobbágytelkek rovására; a nemesek sérelmezték, hogy az uralkodó beleszól az úrbéri viszonyba; Mária Terézia a nemesek tiltakozása miatt vezette be rendeletben ezeket az intézkedéseket).	0–3
	E2 Rögzíti II. József uralmának egy jellemzőjét (pl. nem koronáztatta meg magát magyar királlyá; rendeletekkel kormányzott; abszolutista módszerekkel kormányzott; nem tartotta tiszteletben Magyarország önállóságát / egységesíteni akarta a birodalmat), és megállapítja, hogy ez veszélyeztette a magyar nemesek kiváltságait / a magyar nemesek körében ellenállást váltott ki; vagy rögzíti, hogy II. József kiadta a türelmi rendeletet, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. szabadabb vallásgyakorlást biztosított a protestánsok számára; lehetővé tette a hivatalviselést a protestánsok számára).	0–3

	E3 Rögzíti II. József jobbágyrendeletének egy intézkedését (pl. eltörölte az örökös jobbágyságot / megadta a szabad költözködés jogát; biztosította a jobbágyoknak a tanulás / mesterségválasztás jogát; a jobbágyok szabadon rendelkezhetek vagyonukkal / telkük használati jogával), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az úrbéri viszonyokat nem törölte el; ezzel az ipar / a kereskedelem fejlődését igyekezett elősegíteni; csökkentette a jobbágyok / parasztok kiszolgáltatottságát).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. Területi revízió

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a trianoni béke területi revíziójának lépéseit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két, a témához kapcsolódó időbeli elemet (pl. trianoni béke: 1920. június 4., első bécsi döntés: 1938, Kárpátalja visszacsatolása: 1939, második bécsi döntés 1940, Jugoszlávia megtámadása: 1941 április).	0–2
	T2 Rögzíti a visszacsatolt területeket (Felvidék déli része, Kárpátalja, Észak-Erdély, Délvidék).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. béke(diktátum), szerződés / egyezmény, határ, visszacsatolás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kisebbség / nemzetiség, revízió, bécsi döntés, kisantant.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a trianoni béke következtében a magyarság több államba került; a magyarok egyharmada a határon túl élt; Bethlen igazságtalannak nevezte a trianoni békét), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a trianoni béke revíziója a magyar külpolitika központi eleme volt; a kisantant célja a revízió megakadályozása volt; a magyarok több utódállamban jogfosztottak voltak).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a csehszlovákiai magyar kisebbség kérdése megjelent a müncheni konferencián, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a revíziót nagyhatalmi támogatással akarták elérni; Németország ekkor visszakarta a Szudéta-vidéket / Csehszlovákia német többségű területeit; Németország érdekét szolgálta a magyar és a lengyel kisebbség kérdésének felvetése; a	0–3

	későbbi tárgyalásokon nem tudtak megegyezni a csehszlovákok és a magyarok).	
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Horthy szerint Jugoszláviában puccsot hajtottak végre; az eddigi jugoszláv kormányt egy ellenséges kormány váltotta fel; a magyarok védekező módon léptek fel), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Magyarország és Jugoszlávia között örökbarátsági szerződés volt érvényben; a kormányváltás miatt Németország meg akarta támadni Jugoszláviát; Németország magyar területekről támadta meg Jugoszláviát; Teleki Pál a konfliktusból való kimaradásra törekedett; Teleki Pál ellenezte a német csapatok magyarországi megjelenését; Teleki Pál emiatt öngyilkos lett).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Horthy szerint Horvátország kilépésével megszűnt Jugoszlávia; a magyar hadsereg bevonult a Délvidékre), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a németek megtámadták Jugoszláviát; Teleki Pál a Jugoszlávia elleni támadás miatt lett öngyilkos; a magyar politikai elit szerint érvényét veszítette az örökbarátsági szerződés; a bevonulás miatt az angolok megszakították a diplomáciai kapcsolatokat Magyarországgal; a szerb partizánok támadták a magyarokat; etnikai atrocitásokra került sor; ekkor történt az újvidéki mészárlás).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy az első bécsi döntés visszaadta Magyarországnak a Felvidék és Kárpátalja déli részét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (Németország és Olaszország döntése volt a határ meghúzása; az új határt az etnikai viszonyok figyelembevételével határozták meg; a határ módosítása Franciaország és Anglia jóváhagyásával történt).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a magyar hadsereg bevonult Kárpátaljára, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Csehszlovákia felbomlásakor volt lehetőség erre; Hitler hallgatólagosan beleegyezett a bevonulásba; részben a magyar hadsereg saját akciója volt; az ezeréves határig kapta vissza a területet Magyarország; a népesség töredékét tették ki a magyarok).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a második bécsi döntés értelmében visszakerült Észak-Erdély Magyarországhoz, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyarok és a románok nem tudtak megegyezni; Magyarországhoz hasonlóan Románia is Németország szövetségese volt; Németország és Olaszország húzta meg az új határt; ezzel lekötelezetté vált Magyarország a tengelyhatalmaknak; a területen jelentős nem magyar népesség élt; Székelyföld zárt magyar tömb volt / nem kapcsolódott a központi magyar tömbhöz).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. A magyar kormányzati eszmék (1867–1945) (komplex – korszakokon átívelő)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az 1867 és 1945 között jellemző kormányzati eszméket mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két korszakhatárt a téma első felét jelentő időszakból (pl. a dualizmus kezdete / kiegyezés: 1867, a dualizmus korának vége / Károlyi Mihály hatalomra kerülése / öszirózsás forradalom: 1918, Károlyi Mihály lemondása / a Tanácsköztársaság kezdete: 1919, a Tanácsköztársaság bukása / ellenforradalom: 1919).	0–2
	T2 Rögzít két korszakhatárt a téma második felét jelentő időszakból (pl. Horthy-korszak kezdete / Horthy Miklós kormányzóvá választása: 1920; Horthy-korszak vége / Horthy Miklós lemondása / nyilas / hungarista diktatúra kezdete: 1944; nyilas /hungarista diktatúra vége: 1945).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. eszme, társadalom, kormány, állam.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. nacionalizmus, liberalizmus, konzervativizmus, kommunizmus.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. Jókai szerint a szabadságot az egyenlőséggel és testvériséggel együtt kell érvényesíteni; a szabadság egyenlőség nélkül csupán kiváltság / privilégium; a szerző a jogegyenlőséget sürgeti), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a dualizmus kori magyar kormányzati eszmék egyik meghatározó eleme a szabadelvű gondolkodás / (történelmi) liberalizmus volt.	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. Tisza István szerint minden nemzet vágyik saját államra; szükségszerű az egységes nemzetállamok létrejötte), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kormányzati gondolkodás egyik meghatározó eleme volt a nacionalizmus; a magyar kormánypolitika ezen elvek mentén tűzte ki célként az asszimilációt; magyar nemzetállamot kívánt a Monarchián belül megjeleníteni; a soknemzetiségű államban a nacionalizmus feszültségeket okozott).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. a Nemzeti Tanács a nemzeti függetlenséget / önálló magyar haderő megteremtését / az önálló külügy létrehozását tűzte ki célul; Magyarország / a Monarchia addigi vezetését „bécsi cselédeknek” bélyegezték), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a Károlyi Mihály által vezetett erők egyike központi eszméje a nacionalizmus volt / eszméjét a nemzeti célok képezték / célja a nemzeti függetlenség volt / célja a független nemzetállam megteremtése volt..	0–3

	F4 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. a miniszter szerint teljes lelkiismereti szabadságot kell biztosítani; a vallás magánügynek számít; az iskolákban nem szabad hittant / vallást tanítani), és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást (pl. Károlyi-időszak hatalomgyakorlását a polgári radikális program / a – korábbinál erőteljesebb – liberalizmus is meghatározta; a Károlyi Mihály alatti kormányzati politikára a modern liberalizmus is jellemző / a nyugati demokráciák jelentették számukra a mintát; Károlyi Mihály kormányzásában a baloldali / szocialista gondolatok egyre nagyobb teret nyertek).	0–3
	F5 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. a kormánypárti újságíró szerint az ország életének középpontjába a keresztény világnézetet kell helyezni; aki nem fogadja el a kereszténység jelentőségét az a nemzet egészséges fejlődését fenyegeti), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Horthy-korszak kormányzati politikájának egyik meghatározó eszmei eleme a keresztény gondolat volt; a korabeli keresztény gondolat zsidóellenességet / antiszemitizmust is magában hordozott; a kereszténység a vallásoktól elforduló korábbi politikai rendszerek ellenhatására / az ellenforradalom hatására is a középpontba került).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a Tanácsköztársaság hivatalos ideológiája a kommunizmus / szocializmus volt, és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást (pl. a modellt Szovjet-Oroszországból vették át; gyakorlati intézkedéseik – államosítás / kollektivizálás stb. – is ebből fakadtak; az eltérő ideológiákat üldözték).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a Horthy-korszak kormányai által képviselt egyik meghatározó eszme a konzervativizmus volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Bethlen István a magyar társadalom jellegzetességeiből kiindulva jutott arra, hogy konzervatív intézkedésekkel kell vezetni a magyar államot; Károlyi Mihály kormányzásával / a Tanácsköztársaság hatalomgyakorlásával szemben helyezkedtek konzervatív álláspontra; ennek nyomán elítélték a liberalizmust / a forradalmakat / ellenforradalmiként határozták meg önmagukat; a kormányzati gondolkodás hangsúlyos eleme volt az antikommunizmus is; a gazdaságpolitikában ugyanakkor liberális jellemzők is megjelentek; ezt erősítette a választási rendszer / a törvényhozás átalakítása).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a Horthy-korszak kormányai által képviselt egyik meghatározó eszme a nemzeti gondolat / nacionalizmus volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nemzeti célok leginkább a revizionizmusban jelentek meg; a nemzetköziséget hirdető kommunizmussal is szembeállították a nemzeti gondolatot; a nemzeti gondolat antiszemita elemeket is tartalmaz(hat)ott).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy a nyilas (hungarista) hatalomgyakorlást a hungarizmus / szélsőséges magyar nacionalizmus / nemzetiszocializmus határozta meg, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hungarizmust nemzeti-mitikus gondolkodás jellemezte; a nyilas / hungarista kormány eszméire erősen hatott a német nemzetiszocializmus; a nyilas / hungarista kormány német támogatással kerülhetett hatalomra; a rendszer antiszemita	0–3

	intézkedései tömeggyilkosságokba torkollottak; az ország berendezkedését lényegében nem tudták átalakítani a háború miatt).	
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. A Bocskai-felkelés és a Rákóczi-szabadságharc (komplex – összehasonlító)

Szempontok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Bocskai- és a Rákóczi-szabadságharcot veti össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a Bocskai-felkelés 1606-ban zárult le / a bécsi békét 1606-ban kötötték meg.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy a Rákóczi-szabadságharc 1703-ban tört ki, valamint rögzíti, hogy 1711-ben zárult le / 1711-ben kötötték meg a szatmári békét.	0–2
	T3 Rögzíti, hogy a Bocskai-szabadságharc idején az ország három részre volt szakadva; vagy rögzít legalább két térbeli elemet a téma kapcsán (pl. Erdély / a Partium területéről indult ki, az első győzelmet Álmosdnál aratták, Szerencsen zajlott a Bocskait fejedelemmé választó országgyűlés).	0–2
	T4 Rögzíti, hogy a Rákóczi-szabadságharc idején Magyarország a Habsburg Birodalom része volt, vagy rögzít legalább két térbeli elemet a téma kapcsán (pl. a Rákóczi-szabadságharc a Tiszahátról / Tarpáról indult el, Rákóczit a szécsényi országgyűlésen választották vezérlő fejedelemmé, Ónódon zajlott a trónfosztó országgyűlés, a legnagyobb csatát Trencsénél vívták).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. szabadságharc, felkelés, király, fejedelem.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. rendi sérelem, ellenreformáció, kuruc, abszolutizmus.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzít egy lényeges elemet a forrás alapján (pl. az ország a tizenöt éves háború végén rossz állapotban volt / adósságok és élelmiszerhiány sújtották / a hadsereg és a végvárok is rossz állapotban voltak), továbbá rögzít egy lényeges elemet a másik forrás alapján (pl. a felszabadító háborúk miatt az udvarnak hatalmas adósságai keletkeztek; az udvari adósságokat az egyes tartományokra akarták terhelni), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét felkelést egy-egy nagy háború előzte meg; a Bocskai-felkelést a tizenöt éves háború,	0–4

	a Rákóczi-szabadságharcot pedig a török kiűzése előzte meg; mindkét esetben igen rossz anyagi helyzetben volt a Habsburg-udvar; mindkét esetben hozzájárultak a szabadságharc kirobbanásához az udvar által adósságok rendezésére tett lépések).	
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (Bocskai győzelmét a hajdúknak köszönhetette; a hajdúk végig kitartottak Bocskai mellett), továbbá rögzít egy tény a másik forrás alapján (pl. Rákóczi seregét kezdetben csak rosszul felfegyverzett parasztok alkották; később Rákóczi csapataihoz szinte minden társadalmi réteg csatlakozott; Rákóczi seregében részt vettek korábbi végvári katonák / köznemesek / Thököly kurucok / katonaparasztok), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a hajdúk mindkét felkelést támogatták; Rákóczi seregében jóval több társadalmi réteg játszott fontos szerepet; mindkét hadseregszervezés fontos elemei voltak a hadba vonulók számára biztosított kiváltságok; bizonyos mértékig mindkét hadsereghez csatlakozott a nemesség / végvári katonák is; Bocskai számottevő török segéderőket is kapott, Rákóczi ellenben csak francia kiképzőket; mindkét sereg alacsonyabb harcérteket képviselt a császári haderőhöz képest).	0–4
	F3 Rögzíti a térkép alapján, hogy Bocskai a Felvidéket és a Dunántúlt a hatalma alá tudta vonni, továbbá rögzít egy lényegi elemet a másik térkép alapján (pl. Rákóczi befolyásának kiterjedése 1705-ben érte el a maximumát; Rákóczi nem tudta a teljes országot hatalma alá vonni), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az ország nagy részét mindkét mozgalom birtokba tudta venni; mindkét felkelés/szabadságharc Északkelet-Magyarországról indult ki; mindkettő mozgalom sikeréhez hozzájárult, hogy a Habsburg-haderő kimerült / máshol volt lekötve; Bocskait támogatta a török, míg Rákóczit nem; Bocskai a korabeli Magyar Királyság területét, míg Rákóczi szinte a teljes országot hatalma alá vonta).	0–4
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzít egy lényeges tény a Bocskai-felkelést megelőző elégedetlenség okai közül (pl. az udvar felségárulási pereket indított magyar nemesek ellen; a tizenöt éves háború terhei kimerítették az egész társadalmat; a hajdúk helyzete rendezetlen volt; erőszakos ellenreformáció zajlott), valamint rögzít egy lényeges tény a Rákóczi-szabadságharc kirobbanásához vezető okok közül (pl. a nemességet az újszervezési jog / a királyválasztó jog elvesztése / az ellenállási jog eltörlése állította szembe az udvarral; a szélnek eresztett végvári katonák szemben álltak az új berendezkedéssel; az erőszakos ellenreformáció is súlyos sérelmeket okozott; a jobbágyságot a háború adói terheltek meg), és ezekkel kapcsolatban tesz egy összehasonlító megállapítást (pl. mindkét eseménysort rendi sérelmek előzték meg; mindkét eseménysor előtt a társadalom számos rétegét sértették az udvar intézkedései; a jobbágyság helyzete a Rákóczi-szabadságharcban vált hangsúlyossá).	0–4

	E2 Rögzíti, hogy Bocskait erdélyi fejedelemmé / Magyarország fejedelmévé választották, valamint rögzíti, hogy Rákóczit is erdélyi fejedelemmé / Magyarország vezérő fejedelmévé választották és ezzel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindketten legitim uralkodóként léptek föl a Habsburgokkal szemben; egyiküket sem koronázták magyar királlyá; Bocskai nem épített ki új magyar államszervezetet, míg Rákóczi önálló államot / rendi konföderációt vezetett).	0–4
	E3 Rögzíti, hogy a Bocskai-felkelést a bécsi béke zárta le, valamint rögzíti, hogy a Rákóczi-szabadságharc a szatmári békével ért véget, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. mindkét eseménysort kompromisszumos megállapodás zárta le; mind a két esetben ígéretet tett az udvar a rendi jogok betartására; mindkét esetben lemondott a magyar fél a teljes függetlenségről; míg Bocskai tárgyalásainak eredménye volt a bécsi béke, addig Rákóczi nem fogadta el a szatmári békét; Bocskai a béke értelmében megtarthatta erdélyi fejedelmi címét, Rákóczi pedig nem / emigrációba vonult).	0–4
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, ábra, térkép, adatsor) forrásai:

1. Priskos rhétor töredékei. Ford. Szilágyi Sándor – Patay-Horváth András. Attraktor Kiadó. Máriabesnyő, 2014.
<https://core.ac.uk/download/pdf/42931845.pdf>
2. Gyöngyösi Gergely: Arcok a magyar középkorból. Ford.: Árva Vince – Csanád Béla – Csonka Ferenc. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1983.
Szent Bonaventúra: Szent Ferenc élete. Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány, Budapest, 2024.
https://bolt.ferencesek.hu/wp-content/uploads/2024/06/konyv_weboldalra_flipbook.pdf
<https://www.magnificat.ro/portal/index.php/hu/tink-mainmenu-345/igaz-mainmenu-40/151-szentek/assisi-szent-ferenc/1384-a-megerett-regula-2reg-assisi-szent-ferenc-m>
https://digitori.blog.hu/2020/08/24/forrasok_reformacio_es_ellenreformacio_10_1
https://pannonhalmifoapatsag.hu/wp-content/uploads/2019/01/regula_magyar.pdf
<https://mek.oszk.hu/01900/01954/html/index1479.html>
https://hu.wikipedia.org/wiki/Scriptor#/media/F%C3%A1jl:Jean_Mi%C3%A9lot,_Brussels.jpg
3. dr. Boronkai – dr. Gianone – Kormos – dr. Kovács – Borhegyi – Tamásiné: Történelem 9. Szent István Társulat, Budapest, 2021.
5. https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10_nat2020/lecke_02_006
6. Száray Miklós: Történelem 11. a négyosztályos gimnáziumok és a szakközépiskolák számára 11. évfolyam Nemzeti Tankönyvkiadó/Nemzedékek Tudása Kiadó, Budapest, 2019.
dr. Boronkai – dr. Gianone – Kormos – dr. Kovács – Simonkay – Tamásiné: Történelem 10. Szent István Társulat, Budapest, 2021.
7. Kövér György: Piaci hullámzások és gazdasági növekedés. In: Gergely András (szerk.): Magyarország története a 19. században. Osiris, Budapest, 2003.
8. https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_11_nat2020_b/lecke_05_019
<https://www.dhm.de/lemo/bestand/objekt/plakat-des-winterhilsswerkes-um-1938>
9. Jankovics Marcell: Trianon. Méry Ratio Kiadó, Budapest, 2019.
10. <https://m.mult-kor.hu/il3Es/article/index/.cut-660x380/60773.jpg?lavid=411378>
<https://fortepan.hu/hu/photos/?id=44771> Adományozó: Urbán Tamás
11. Szegő Gizi: Szófukar tsz-elnök. Ludas Matyi, 1962/1. (január 4.)
Vasvári Anna: Egy belvárosi kisiparosnál. Ludas Matyi, 1962/43. (október 25.)
Pusztai Pál: Ábrándozás. Ludas Matyi, 1962/20. (május 17.)
Várnai György rajza. Ludas Matyi, 1962/21. (május 24.)
https://adt.arcanum.com/hu/collection/LudasMatyi/?gad_source=1&gclid=EAIaIQobChMIucby-t_qigMVa5KDBx3ZGz1ZEAAYASAAEgJZbfD_BwE
Jegyzőkönyv az MSZMP Központi Bizottságának üléséről, 1968. február 6. Bálint József előterjesztése a magánszektor tevékenységének szabályozásával kapcsolatos gazdaságpolitikai kérdésekről.
https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/pdfview2?file=static/documents/mszmp_mdp/HU_MNL_OL_M-KS_288_05_04450.pdf#search=mag%C3%A1nszektor&page=1
12. Folytatódnak a magyarellenes vandál akciók Erdélyben. Magyar Nemzet, 1990/67. (március 21.)
https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarNemzet_1990_03/?pg=216&layout=s
Széll Jenő bukaresti magyar követ bizalmas jelentése, 1950.
Magyarellenes támadások Romániában. Magyar Nemzet, 1946/119. (május 30.)
https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarNemzet_1946_05/?query=m%C3%A1rton+%C3%A1ron&pg=128&layout=s
- Katonaság a tüntetők ellen Temesváron. Népszabadság, 1989/300. (december 19.)
https://adt.arcanum.com/en/view/Nepszabadsag_1989_12/?pg=260&layout=s
13. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Olaus_Magnus_-_On_Trade_Without_Using_Money.jpg
[https://en.wikipedia.org/wiki/Croeseid#/media/File:Kroisos._Circa_564-53-550-39_BC._AV_Stater_\(16mm,_10.76_g\)._Heavy_series._Sardes_mint.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Croeseid#/media/File:Kroisos._Circa_564-53-550-39_BC._AV_Stater_(16mm,_10.76_g)._Heavy_series._Sardes_mint.jpg)
14. <https://picryl.com/media/de-fashoda-quaestie-b8a7b8>
Ferdinand de Lesseps: Histoire du canal de Suez, Paris, Pichon-Lamy et Dewez, 1870
<https://www.gutenberg.org/files/65092/65092-h/65092-h.htm>
15. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=74100002.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D24>
Magyar történeti szöveggyűjtemény II/2. Szerk. Sinkovics István. 1526–1790.
https://en.mandadb.hu/dokumentum/341087/Sinkovics_Magyar_trtneti_szveggyjtemny_msodik_ktet.pdf
Szántay Antal: A II. József-kori kataszteri felmérés.
https://www.history.mta.hu/hirek/szantay_antal/hu_szantay.html
- Ifj. Barta János: A kalapos király emlékezete. II. József és Magyarország. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2012.
16. https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_11_nat2020/lecke_06_022

https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_11_nat2020_b/lecke_06_022

17. Tőkéczi László: Tisza István eszmei, politikai arca. KKETTK Közalapítvány, Budapest, 2018.

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Banlaky-banlaky-jozsef-a-magyar-nemzet-hadtortenelme-2/24-a-magyarorszag-191819-evi-forradalmi-mozgalmak-es-a-voros-haboru-tortenete-7E17/a-a-karolyi-korszak-fobb-esemenyei-7E29/mellekletek-811F/3-szamu-melleklet-a-nemzeti-tanacs-proklamacioja-812F/>

Alkotmány, 1919. január 29.

Borhegyi – dr. Nánay: Történelem 11. Oktatási Hivatal, Budapest, 2022.

18. Bihari Péter: Befejezetlen múlt 3. Műszaki Kiadó, Budapest, 2003.

ÖStA HHStA Vorträge an der Kaiser Kart. 11.

Papp Sándor: Bocskai István. Rubicon 2020/12

Czigány István: A Rákóczi-szabadságharc hadserege. Rubicon 2004/1

Száray Miklós: Történelem II. Forrásközpontú történelem. Nemzedékek Tudása Kiadó, Budapest, 2012.